

ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569) Educational leader of ASEAN in the Next Decade (A.D.2017-2026)

สุเมธ งามกนก
Sumet Ngamkanok

Article History

Receive: January 13, 2021

Revised: March 12, 2021

Accepted: March 16, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) และเพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 4 ประเทศ ในอาเซียน ทำการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน วิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์และสร้างเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน เป็นผู้ประเมินให้ความเห็น จำนวน 2 รอบ แล้วนำผลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อยืนยันคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.85 แล้วสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม โดยกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ ผู้นำทางการศึกษา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ มี 6 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านทักษะในการบริหารจัดการ มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มี 7 ตัวบ่งชี้ และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ มี 7 ตัวบ่งชี้ จากนั้นนำคุณลักษณะดังกล่าวสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า สำหรับผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษา ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน

คำสำคัญ : คุณลักษณะ ; ผู้นำทางการศึกษา ; อาเซียน ; ทศวรรษหน้า ; หลักสูตรฝึกอบรม

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate the characteristics of leaders of ASEAN education in the next decade (A.D.2017-2026) and to implement a training curriculum to prepare such leaders. An Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) was applied to guide the data collection and collected the data four countries. First, 20 experts were interviewed to determine initial characteristics. Second, they were asked to check the characteristics in the second round by using a five-Likert's survey. The results were brought to focus group discussion with 7 specialists for confirmation characteristics of leaders of ASEAN education in the next decade (A.D.2017-2026) that presented the index of consistency ranged from 0.60-1.00 and reliability 0.85 and setting issues as well as training topics. The trainees were 30 educational administrators for implement a training curriculum by purposive sampling. The results showed that the opinions from experts pertaining to characteristics of leaders of ASEAN education in the next decade (A.D.2017-2026) consist of five aspects as follows: 1) vision consist of 7 indicators, 2) knowledge consist of 6 indicators, 3) management skills consist of 8 indicators, 4) morals and ethics consist of 7 indicators, and 5) relationship consist of 7 indicators. The implementation of the training curriculum received positive satisfaction in the high level. When considering each item separately, all of them also received positive satisfaction in the high level.

Keywords : Characteristic ; Educational leader ; ASEAN ; The Next Decade ; Training Curriculum

บทนำ

ประชาชาติอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์ระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้ความร่วมมือกันทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ปรากฏอย่างรูปธรรมชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนให้บรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยให้ประชาชนในอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน และภาษาของประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ประเทศ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ใช้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นธรรมนูญสำหรับประเทศสมาชิกเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกันสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมการป้องกันคุณภาพการทำงาน และการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ประเด็นสำคัญได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนาซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการรวมตัวของอาเซียน การเสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนจึงได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนาการศึกษาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนมากขึ้น (Office of the Basic Education Commission, 2011)

ผู้นำทางการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนการจัดการศึกษาไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะต้องมีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ ดังที่ พาเมล่า เมนเดล (Pamela Mendels, 2012) ได้กล่าวว่า ผู้นำทางการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพถือว่าเป็นกลไกหลักที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษา สร้างคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ ผ่านการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยการใช้ศักยภาพทั้งความเป็น “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ร่วมกันแบบบูรณาการ (Integration) โดยไม่ให้เกิดขัดแย้งกับนโยบายวัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา สามารถเข้าไปแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและวิถีของภาวะผู้นำ ภายใต้หลักนิติธรรม (Rule of Law) ที่ต้องเกี่ยวข้องกับ ระเบียบ หลักเกณฑ์เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และในยุคแห่งประชาคมอาเซียนนี้ ซึ่งเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของโลกไร้พรมแดน คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในอาเซียนแห่งศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความโดดเด่น สร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับทั้งในเชิงวิชาการและ

เชิงบริหารจัดการให้กับครูผู้สอน บุคลากรของสถานศึกษา นักเรียน ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการสถานศึกษา

(Loke Heng Wang, 2010) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในสิงคโปร์ (Successful School Leadership in Singapore) โดยศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่บุคลากรทั้งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักในการสอน และที่ไม่มีหน้าที่หลักในการสอน นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษาของพวกเขา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพบุคลิกลักษณะ ค่านิยมและความเชื่อ ที่จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ และผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษา จะเป็นผู้การออกแบบโครงสร้างสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน การเป็นผู้ส่งเสริมและเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นมืออาชีพในการสอนให้แก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนผ่านโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพ และโปรแกรมการสร้างบุคลิกผู้นำในอนาคตให้กับพวกเขา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพันธมิตรของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกชุมชนสถานศึกษา และมอบอำนาจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจร่วมกับสถานศึกษา และจากการศึกษาในภาพรวมทั้งหมดผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนที่น่าศึกษาของตนเองสู่ความสำเร็จและเป็นเลิศทางการศึกษา จะอยู่ในบริบทของ 6 E คือ (1) Education มีอุดมการณ์ ความรู้ ความสามารถทางการศึกษา (2) Envision การส่งเสริมการคิด สร้างวิสัยทัศน์ (3) Energize การกระตุ้นเพื่อเป้าหมายในการทำงาน (4) Engage มีความมุ่งมั่น สร้างการมีส่วนร่วม (5) Enable มีความรู้ความสามารถ สร้างโอกาสในความเป็นไปได้ และ (6) Embrace สร้างความเป็นหนึ่งอย่างกลมเกลียว

ในทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.2552-2561 ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการไปแล้วกว่า 10 ปีแต่ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยโดยรวมอาจกล่าวได้ว่ายังเป็นปัญหาอยู่ โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียน ด้านครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษา ด้านการเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาที่ไม่ทั่วถึง เท่าเทียม และด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ก็ยังไม่สามารถตอบความต้องการของประเทศได้ อีกทั้งประเทศไทยซึ่งงบประมาณทางการศึกษามาก มีอัตราเพิ่มถึง 3 เท่าตัวเมื่อนำไปเทียบ 5 ประเทศอุตสาหกรรม คือ ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก (Office of the Educational Council, 2017) ปัญหาอื่นๆ เช่น เด็กไทยใช้ระยะเวลาเรียนค่อนข้างมาก คือ ปีละ 1,200 ชั่วโมง ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ในเอเชีย-แปซิฟิกใช้เวลาเรียนต่อปีประมาณ 900 ชั่วโมง เด็กไทยส่วนใหญ่ขาดการลงมือปฏิบัติ และการทดลองทำให้ขาดทักษะในการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ประยุกต์ที่นำไปใช้ได้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ การศึกษาของไทยยังใช้หลักสูตรที่เหมือนๆ กันทั้งประเทศใช้ระบบเน้นเนื้อหาสาระมากเกินไปความต้องการของเด็กและเยาวชนในขณะที่หลักสูตรการศึกษาของประเทศอื่นๆ นั้นจะเน้นในเรื่องทักษะในการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพโดยเฉพาะทางมากกว่า ทั้งนี้บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาได้ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Monnapat Manokarn, 2018) ในการบริหารการศึกษานอกจากผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะ สมรรถนะต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยและประเทศอาเซียนในทศวรรษหน้า

การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการทราบข้อมูลเกี่ยวกับมุมมอง ความคิดเห็นของนักการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอาเซียนที่มุ่งความสำเร็จของสถานศึกษาว่า ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ควรมีคุณลักษณะอย่างไร มีตัวบ่งชี้ใดบ้าง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาของไทยให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของอาเซียน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลรายงานการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การดำเนินงานด้านนโยบายการศึกษาขององค์กร นโยบายการศึกษาระดับชาติในกลุ่มประเทศอาเซียนและอาเซียนบวกสาม เกี่ยวกับข้อมูลการดำเนินนโยบายทางการศึกษาของแต่ละประเทศ (Office of the Educational Council, 2014) พบว่าแนวโน้มนโยบายทางการศึกษามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนทิศทางการศึกษาในประเทศไปสู่การพัฒนาตามแนวทางการจัดการศึกษาในยุคใหม่ ทุกประเทศล้วนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ แสดงให้เห็นว่าผู้นำทางการศึกษาของแต่ละประเทศจะต้องมีศักยภาพในการบริหารจัดการ มีความรู้และวิสัยทัศน์จึงจะสามารถพัฒนาการศึกษาของประเทศให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะผู้นำของ ฟูลแลน (Fullan, 2006) พอดสคอฟและคณะ (Podsakoff et. al., 1990) แคนเซ็นเบค และสมิธ (Katzenbach and Smith, 1993) ลาร์สันและลาฟาสต์ (Larson and LaFasto, 1989) นอลท์ (Nolte, 1996) ดูบริน (Dubrin, 1998) คุณลักษณะเหล่านี้ผู้วิจัยนำไปเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมากำหนดเป็นคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า โดยคุณลักษณะที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่

2.1 มีวิสัยทัศน์ ได้แก่ มีทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ มุ่งมั่นพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากลในทุกระดับรองรับการศึกษาอาเซียน ทั้งในภาคบังคับและภาคการศึกษาที่สูงขึ้น มีเป้าหมายชัดเจนและมีทิศทางในการบริหารการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของอาเซียน มุ่งพัฒนาระบบการบริหารเข้าสู่มาตรฐานสากลและสร้างเครือข่ายการพัฒนาในระดับอาเซียน คาดคะเน วิเคราะห์ภาพอนาคตของการจัดการศึกษาอาเซียนและของโลกได้ และเตรียมการที่จะมุ่งไปสู่การจัดการศึกษาในอนาคต มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรเป็นสำคัญ

2.2 มีความรู้ ได้แก่ การใช้ความรู้ทางวิชาการในการควบคุม วางแผน การนำและการจัดองค์การเข้าสู่มาตรฐานการจัดการศึกษาอาเซียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นทั้งนักวิชาการและนักบริหารที่เข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่สามารถรองรับการจัดการศึกษาในระดับอาเซียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การประเมิน การจัดการเรียนการสอนของอาเซียนและสามารถนำมากำหนดนโยบายในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจสภาพปัญหาและศักยภาพในการบริหารการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยสามารถนำองค์ความรู้จากประเทศอาเซียนมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เข้าใจสภาพปัญหาและศักยภาพในการบริหารการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยสามารถนำองค์ความรู้จากประเทศอาเซียนมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร รวมทั้งใช้ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในอาเซียน และมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษา

2.3 มีทักษะในการบริหารจัดการ ได้แก่ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี มีทักษะการทำงานแบบทีมงานและประสานประโยชน์ สามารถวางแผนกลยุทธ์ และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน บริหารจัดการบุคลากรทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระบบและเป้าหมายที่วางไว้ มีเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ๆ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาองค์กร และบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นสากล

2.4 มีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ เป็นนักบริหารที่ดีโดยมีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ยึดหลักศีลธรรมและจริยธรรมวิชาชีพเป็นเข็มทิศในการบริหารงาน มีความมั่นคงทางอารมณ์โดยตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรมและมีเหตุผล เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเห็นอกเห็นใจและแสดงออกถึงความรักและปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงาน เสียสละและอุทิศตนในการทำงาน และยุติธรรมและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม

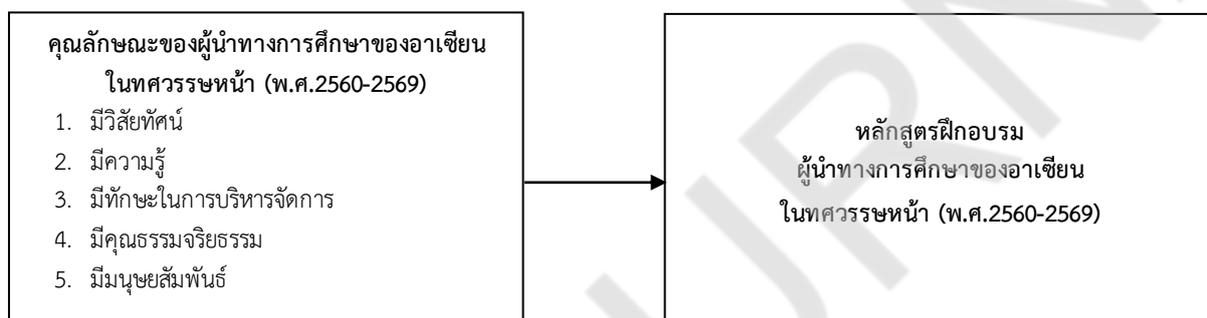
2.5 มีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจกับทุกคนไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม มีอัธยาศัยดีและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน มีน้ำใจ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือบุคลากรทุกระดับทั้งเรื่องงานและส่วนตัวอย่างเหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ในทุกข์ สุขของ

บุคลากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล และสามารถประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกันได้ และวางตัวได้เหมาะสม เป็นที่น่าเชื่อถือและเคารพศรัทธา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะผู้นำของ (Fullan, 2006) (Podsakoff et al., 1990) (Katzenbach and Smith, 1993) (Larson and LaFasto, 1989) (Nolte, 1996) (Dubrin, 1998) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นคุณลักษณะ ผู้นำของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณลักษณะ ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้าว่าควรมีตัวบ่งชี้คุณลักษณะใดบ้างในแต่ละด้าน จากนั้นสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรมในหัวข้อ “ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)” โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียน และคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า แล้วทดลองใช้หลักสูตรและ ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม ดังกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่แสดงความคิดเห็นเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้าได้แก่ กลุ่มนักวิชาการที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 20 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1 ปัจจุบันเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย หรือมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

1.2 มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษา หรือมีผลงานวิจัย ตำราทางด้านการศึกษาเป็นที่ยอมรับ

1.3 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งด้านการบริหารมาไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษาของประเทศไทย จำนวน 30 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

2.1 ปัจจุบันเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา

2.2 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งด้านการบริหารมาไม่น้อยกว่า 1 ปี

2.3 เป็นผู้ยินดีเข้ารับการอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการศึกษาอาเซียนในเรื่องของหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนสำหรับใช้เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียน

ขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการรวบรวมข้อมูลแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งมีการเก็บข้อมูล 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (EDFR รอบที่ 1)

นำกรอบคุณลักษณะของผู้นำอาเซียนที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 โดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) และกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรู้ ด้านทักษะในการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนักวิชาการที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ไทย กัมพูชา ลาว และสิงคโปร์ จำนวน 20 คน

ครั้งที่ 2 การวิเคราะห์แบบสอบถาม รอบที่ 1 (EDFR รอบที่ 2)

ในรอบนี้เป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียน จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน เพื่อสร้างฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มจากเทคนิค EDFR รอบที่ 1 มาวิเคราะห์และแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ ตามเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) และพัฒนาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียน โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แล้วส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน ลงความเห็น

ครั้งที่ 3 การวิเคราะห์แบบสอบถาม รอบที่ 2 (EDFR รอบที่ 3)

ในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedback) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2 ที่เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวม ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อสร้างแบบสอบถามใหม่ที่ใช้ข้อความเดิม โดยเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้นตอบ และให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาคำตอบใหม่ แล้วตอบกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ในการตอบแบบสอบถามรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าตนมีความคิดเห็นเหมือนกันหรือแตกต่างจากผู้เชี่ยวชาญคนอื่นๆ อย่างไร หากพบทวนความคิดเห็นของตนเองแล้วยังแตกต่างจากคนอื่นอยู่ ก็สามารถให้เหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบเดิมของตนที่อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ในข้อนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยจะนำความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในรอบนี้ มาสรุปเป็นคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 สรุปและนำเสนอคุณลักษณะ

ผู้วิจัยนำคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียน ในขั้นตอนที่ 2 มาคัดเลือกข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันตามเกณฑ์ค่าสถิติที่กำหนดไว้ มาสรุปและนำเสนอเป็น คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 4 สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียนจากขั้นตอนที่ 3 มาสร้างแบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรมกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ 20 คน ในชุดแรก ซึ่งมีคุณสมบัติเพิ่มเติม คือ ปัจจุบันเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษา มีผลงานวิจัย ตำราทางด้านการบริหารการศึกษาเป็นที่ยอมรับ และดำรงตำแหน่งด้านการบริหารมาไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งการสนทนากลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรมคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียนในบริบทของไทย โดยเน้นการถ่ายทอดคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้าและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้

อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียน และคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ซึ่งวิธีการฝึกอบรม ประกอบด้วยการบรรยายและการอภิปรายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรมในขั้นตอนที่ 4 ไปทดลองใช้กับผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษาของประเทศไทย จำนวน 30 คน แล้วประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือ (Thawirat, 1997) ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

1.1 ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน ในเรื่องของหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ แล้ววิเคราะห์สังเคราะห์มาเป็นกรอบและแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. แบบสอบถาม

2.1 ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน มาสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการสังเคราะห์ผลการ สัมภาษณ์มาเป็นกรอบคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะในการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์

2.2 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประเมินคุณภาพตามเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของภาษา และความครอบคลุมตามเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ปรากฏว่าทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 นำแบบสอบถามไปสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.85

3. แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม

3.1 ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมตามเนื้อหาที่ได้จากการวิจัย

3.2 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 30 คน ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2560 มีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัวก่อนการสัมภาษณ์เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ความจำเป็น ความสำคัญของการวิจัยและจัดส่งเค้าโครงการวิจัยฉบับสรุปพร้อมแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาก่อนการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งกำหนดนัดหมายในการสัมภาษณ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถาม ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัวก่อนจึงส่งแบบสอบถามให้พร้อมจัดส่งข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษา ตรวจสอบความถูกต้องและผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปมอบให้กับผู้เชี่ยวชาญโดยตรงและบางท่านที่มีความจำเป็นได้ส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) โดยได้แจ้งทางโทรศัพท์ให้ผู้เชี่ยวชาญทราบก่อนและได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามและขอรับคืนภายในประมาณ 15 วัน ในการดำเนินงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรคุณลักษณะ ผู้นำทางการศึกษาอาเซียน ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความพึงพอใจเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการศึกษาหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน แล้วสรุป วิเคราะห์ด้วงชี้คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในกระบวนการ EDRF ครั้งที่ 1 ใช้การสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นร่างตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน ในแต่ละด้าน

3. ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน จากเทคนิคการวิจัยแบบ EDRF ครั้งที่ 2 และ 3 จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 และ รอบที่ 2 ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยเกณฑ์การตัดสินค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญต้องมีค่า 3.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า คุณลักษณะนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาก

3.1 ค่ามัธยฐาน (Median: Mdn) คือ ค่าของข้อมูลที่อยู่ตรงกลางของข้อมูลทั้งหมดที่ได้นำมาเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก

3.2 ค่าฐานนิยม (Mode : Mo) คือการคำนวณหาค่าความถี่ของระดับคะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับแต่ละคุณลักษณะ ระดับคะแนนใดที่มีความถี่มากที่สุด ถือเป็นค่าฐานนิยมของคุณลักษณะนั้น ในกรณีที่ค่าความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนที่อยู่ติดกันจะถือเอาค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของคุณลักษณะนั้น ส่วนกรณีที่ค่าความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนไม่ได้อยู่ติดกัน จะถือว่าระดับคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของคุณลักษณะนั้น แล้วจึงนำค่าฐานนิยมที่คำนวณได้มาหาค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม โดยค่าผลต่างต้องมีค่าตั้งแต่ 0.00 ถึง 1.00 จึงถือว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณลักษณะนั้นสอดคล้องกัน

3.3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IR) คือค่าของข้อมูลจำนวน 50% ที่อยู่ตรงกลางของข้อมูลทั้งหมด โดยการคำนวณจากค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อ แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของคำตอบ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

4. ศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)

1.1 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ชนิดปลายเปิด 2 ข้อ คือ

- ท่านคิดว่าคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ตามองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความรู้ ทักษะในการบริหารจัดการ คุณธรรมจริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ ควรเป็นลักษณะเป็นอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับบริบทของการบริหารการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า โปรดให้รายละเอียดในแต่ละด้าน

- ท่านคิดว่าคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) นอกจากองค์ประกอบหลัก 5 ด้านแล้ว ท่านคิดว่าควรมีองค์ประกอบใดเพิ่มเติม โปรดระบุและให้รายละเอียด

ผู้วิจัยสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะในการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์

1.2 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียน จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)	ความหมาย
ด้านวิสัยทัศน์	
1. มีทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ	เหมาะสม
2. มุ่งมั่นพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากลในทุกระดับรองรับการศึกษาอาเซียน ทั้งในภาคบังคับและภาคการศึกษาที่สูงขึ้น	เหมาะสม
3. มีเป้าหมายชัดเจนและมีทิศทางในการบริหารการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของอาเซียน	เหมาะสม
4. มุ่งพัฒนาระบบการบริหารเข้าสู่มาตรฐานสากลและสร้างเครือข่ายการพัฒนาในระดับอาเซียน	เหมาะสม
5. คาดคะเน วิเคราะห์ภาพอนาคตของการจัดการศึกษาอาเซียนและของโลกได้	เหมาะสม
6. เตรียมการที่จะมุ่งไปสู่การจัดการศึกษาในอนาคต มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรเป็นสำคัญ	เหมาะสม
ด้านความรู้	
1. ใช้ความรู้ทางวิชาการในการควบคุม วางแผน การนำและการจัดการองค์การเข้าสู่มาตรฐานการจัดการศึกษาอาเซียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	เหมาะสม
2. เป็นทั้งนักวิชาการและนักบริหารที่เข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่สามารถรองรับการจัดการศึกษาในระดับอาเซียน	เหมาะสม
3. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการศึกษ การพัฒนาหลักสูตร การประเมิน การจัดการเรียนการสอนของอาเซียนและสามารถนำมากำหนดนโยบายในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	เหมาะสม
4. เข้าใจสภาพปัญหาและศักยภาพในการบริหารการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยสามารถนำองค์ความรู้จากประเทศอาเซียนมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม	เหมาะสม
5. เข้าใจสภาพปัญหาและศักยภาพในการบริหารการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยสามารถนำองค์ความรู้จากประเทศอาเซียนมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม	เหมาะสม
6. ใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร รวมทั้งใช้ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในอาเซียน	เหมาะสม
7. มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษา	เหมาะสม
ด้านทักษะการบริหารจัดการ	
1. เป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลงและบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี	เหมาะสม
2. มีทักษะการทำงานแบบทีมงานและประสานประโยชน์	เหมาะสม
3. สามารถวางแผนกลยุทธ์ และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม	เหมาะสม
4. ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	เหมาะสม
5. บริหารจัดการบุคลากรทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระบบและเป้าหมายที่วางไว้	เหมาะสม
6. มีเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ๆ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ	เหมาะสม
7. มีทักษะในการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาองค์กร	เหมาะสม
8. บริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นสากล	เหมาะสม
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	
1. เป็นนักบริหารที่ดีโดยมีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน	เหมาะสม
2. ยึดหลักศีลธรรมและจริยธรรมวิชาชีพ เป็นเข็มทิศในการบริหารงาน	เหมาะสม
3. มีความมั่นคงทางอารมณ์โดยตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรมและมีเหตุผล	เหมาะสม
4. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม	เหมาะสม
5. มีความเห็นอกเห็นใจและแสดงออกถึงความรักและปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงาน	เหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)	ความหมาย
6. เสียสละและอุทิศตนในการทำงาน	เหมาะสม
7. ยุติธรรมและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม	เหมาะสม
ด้านมนุษยสัมพันธ์	เหมาะสม
1. มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย	
2. แสดงออกถึงความเป็นกันเองกับทุกคนไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม	เหมาะสม
3. มีอริยาศีลดีและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน	เหมาะสม
4. มีน้ำใจ ให้ความแนะนำและช่วยเหลือบุคลากรทุกระดับทั้งเรื่องงานและส่วนตัวอย่างเหมาะสม	เหมาะสม
5. ดูแลเอาใจใส่ในทุกข์ สุขของบุคลากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี	เหมาะสม
6. เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล และสามารถประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกันได้	เหมาะสม
7. วางตัวได้เหมาะสม เป็นที่น่าเชื่อถือและเคารพศรัทธา	เหมาะสม

จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาอาเซียน พบว่าคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ที่มีความเหมาะสมผ่านเกณฑ์ (มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป, ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานไม่เกิน 1.00) ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ 36 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 6 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านความรู้ 7 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านทักษะในการบริหารจัดการ 8 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 7 ตัวบ่งชี้ และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 7 ตัวบ่งชี้

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569)

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

กระบวนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (2560-2569) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือในการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในด้านความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของอาเซียนและคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อกำหนดประเด็นและหัวข้อในหลักสูตรฝึกอบรม ทำให้ได้รายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย ดังนี้

1. หลักการของการฝึกอบรม เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการถ่ายทอดคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้าแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า

2. จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ ให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เนื้อหาของการฝึกอบรม แบ่งเป็น 2 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในอาเซียน หน่วยที่ 2 คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า

4. วิธีการฝึกอบรม ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การระดมสมอง และกรณีศึกษา

5. การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม ใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม
ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมหลักสูตรผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. เนื้อหาวิชาของการฝึกอบรม			
1.1 ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในประชาคมอาเซียน	4.07	0.37	มาก
1.2 คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า	4.70	0.47	มาก
2. วิทยากรในการฝึกอบรม	4.37	0.49	มาก
3. สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.23	0.43	มาก
4. เอกสารประกอบการฝึกอบรม	4.33	0.66	มาก
5. การมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.33	0.48	มาก
6. สถานที่ในการจัดการฝึกอบรม	4.36	0.49	มาก
7. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	4.10	0.55	มาก
8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม	4.30	0.47	มาก
โดยรวม	4.31	0.49	

จากตารางที่ 2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อรายการมีความพึงพอใจในระดับมาก ในส่วนของเนื้อหาวิชาในการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในการประเมินมากที่สุดในข้อรายการทั้งหมด ลำดับที่ 2 คือความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในอาเซียน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ผู้วิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ทุกด้านและทุกองค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากถึงมากที่สุด (Mdn = 4.00-5.00) โดยผู้วิจัยอภิปรายผลแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านวิสัยทัศน์

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 6 ข้อ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีความสอดคล้องกันในระดับสูงมากตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IR = 0.00) มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) มีเป้าหมายชัดเจนและมีทิศทางในการบริหารการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของอาเซียน และ 2) มุ่งพัฒนาระบบการบริหารเข้าสู่มาตรฐานสากลและสร้างเครือข่ายการพัฒนาในระดับอาเซียน แสดงให้เห็นว่า ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนจำเป็นต้องบริหารงานโดยมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนรวมทั้งต้องสอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาในระดับอาเซียน ที่สำคัญระบบบริหารนั้นจำเป็นต้องได้มาตรฐานสากล เพราะความเป็นมาตรฐานสากลจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือ ซึ่งทุกวิสัยทัศน์ของผู้นำทางการศึกษาที่จะถ่ายทอดไปให้กับทุกคนในองค์กรนั้น จำเป็นต้องสร้างข้อตกลงร่วมกันนำไปสู่วิสัยทัศน์ (Building Commitment to the Vision) ดังที่ (Mcshane and Glinow, 2000) ระบุว่าเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยผู้นำจะใช้คำพูดในการส่งสัญญาณให้รู้ การเล่าเรื่องที่ผลักดันให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผู้นำต้องแสดงจะต้องแสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์สามารถทำได้โดยการปฏิบัติให้เห็นและแสดงออกโดยการปฏิบัติถึงการยึดมั่นในแนวทางตามนั้น การสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของการเป็นคนซื่อตรงมีความจริงใจ น่าเชื่อถือ และประการสุดท้ายผู้นำจะต้องกระตุ้นและส่งเสริมเพื่อที่จะทำให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในกระบวนการการสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กรซึ่งนำไปสู่การรับผิดชอบร่วมกัน

ด้านความรู้

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ด้านความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 7 ข้อ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีความสอดคล้องกันในระดับสูงมาก (IR = 0.00) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ใช้ความรู้ทางวิชาการในการควบคุม วางแผน การนำและการจัดการองค์การเข้าสู่มาตรฐานการจัดการศึกษาอาเซียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และ 2) มี

ความรู้ความเข้าใจในหลักการศึกษ การพัฒนาหลักสูตร การประเมิน การจัดการเรียนการสอนของอาเซียนและสามารถนำมา กำหนดนโยบายในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ทางวิชาการและใช้ ความรู้ในการบริหารจัดการองค์การ สถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของอาเซียน รวมทั้งต้องมีความรู้ ในกระบวนการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมากำหนดทิศทางการบริหารงานให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยจำเป็นต้องทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน ดังที่ ฮอลล์ลิงเกอร์และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับครูในด้านหลักสูตรและการสอน ผลงานของ ผู้บริหาร จะต้องมั่นใจได้ว่าเป้าหมายของโรงเรียนได้ถูกถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งรวมถึงการประสานเป้าหมาย ของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียน ให้การสนับสนุนครู ด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ควบคุมการสอน ในห้องเรียน โดยการเยี่ยมเยียนอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนกลับแก่ครูทั้งทางด้านงานนิเทศและการประเมินผล โดยมี จุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ

ด้านทักษะการบริหารจัดการ

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ด้านทักษะการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อย 8 ข้อ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีความสอดคล้องกันในระดับสูงมาก (IR = 0.00) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงและบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี 2) สามารถวางแผนกลยุทธ์ และ แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม 3) มีทักษะในการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาองค์กร และ 4) บริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นสากล แสดงให้เห็นว่า ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนต้องมีความ พร้อมในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ ดังที่ Amdonkloy, S. (2013) ให้แนวคิดไว้ว่า ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหาร จะต้อง รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดทฤษฎีศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจ ในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่ เหมาะสม และต้องเข้ามารับมือบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่ทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิต ได้อย่างมีความสุข

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ย่อย 7 ข้อ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีความสอดคล้องกันในระดับสูงมาก (IR = 0.00) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นนักบริหารที่ ดีโดยมีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และ 2) เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม แสดงให้เห็นว่า ผู้นำ ทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นตัวอย่างด้านคุณธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ (Hester and Killian, 2011) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะตัวแทนของคุณธรรม (Moral Agency) ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางคุณธรรม ต้องให้ความสนใจกับ บุคลากรในโรงเรียนในการพัฒนาตนเอง ต้องมีความรับผิดชอบด้านกฎกติกาทางจริยธรรม มีข้อผูกพันกับการดูแลเอาใจใส่ทาง จริยธรรม และให้บุคลากรมีความรู้สึกเอาใจใส่ด้านจริยธรรมหรือสาเหตุหลัก ผู้นำทางการศึกษาต้องยึดหลักธรรมาภิบาลใน การบริหารงาน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารในสถานศึกษา ต้องนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมายึดใน การบริหารงานโรงเรียน อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่ามาครองไว้ในการบริหารงาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าการบริหารสถานศึกษานั้นต้องมีการบริหารด้วยความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและอย่างยั่งยืน

ด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 7 ข้อ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีความสอดคล้องกันในระดับสูงมาก (IR = 0.00) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) แสดงออกถึงความ เป็นกันเองกับทุกคนไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม และ 2) เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล และสามารถ ประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกันได้ แสดงให้เห็นว่า ผู้นำทางการศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรหรือสถานศึกษาจำเป็นต้องมี บุคลิกภาพที่แสดงออกถึงความ เป็นกันเองกับทุกคน ทุกกลุ่มที่มีความคิด ความเห็น หรือแม้แต่ความเชื่อที่แตกต่างกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่นำคารพ สามารถประสานประโยชน์ทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาได้ การมี

มนุษย์สัมพันธ์ที่ตือย้อมนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ดังที่ (Koontz and Donnell, 1976) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำที่ดีไว้ว่าจะต้องมีความสามารถในการเข้าใจถึงสภาพและความแตกต่างของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนย่อมมีสภาพและความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ฐานะความเป็นอยู่ ฯลฯ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าว เกิดจากสาเหตุมากมายหลายประการ โดยปกติแล้วความต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับสภาพและความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของผู้นำที่ต้องพยายามสนองตอบความต้องการหรือความพึงพอใจขั้นต่ำสุดของบุคคลเหล่านั้นให้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความสงบสุข และมีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดเกณฑ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
2. ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) โดยแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับประเทศของตน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะในการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นำทางการศึกษาควรตระหนักถึงการมีคุณสมบัติดังกล่าว และจากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงความสำคัญของคุณลักษณะในแต่ละด้านที่ผู้นำทางการศึกษาควรพัฒนาตนเอง ในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ ผู้นำทางการศึกษาต้องมีเป้าหมายชัดเจนและมีทิศทางในการบริหารการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของอาเซียน และสามารถคาดคะเน วิเคราะห์ภาพอนาคตของการจัดการศึกษาอาเซียนและของโลกได้
2. ด้านความรู้ ผู้นำทางการศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการศึกษ การพัฒนาหลักสูตร การประเมิน การจัดการเรียนการสอนของอาเซียนและสามารถนำมากำหนดนโยบายในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านทักษะในการบริหารจัดการ ผู้นำทางการศึกษาต้องมีเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ๆ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้นำทางการศึกษาต้องเป็นนักบริหารที่ดีโดยมีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้นำทางการศึกษาต้องแสดงออกถึงความเป็นกันเองกับทุกคนไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม และเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล และสามารถประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกันได้

จากการจัดฝึกอบรมหลักสูตรผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า พบว่า ผู้เข้าอบรมได้รับประโยชน์ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำเนื้อหาในหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้าไปฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาของไทยให้รู้ถึงบทบาท และหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษาภายใต้บริบทของอาเซียนให้กว้างขวางมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยคุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาของอาเซียน ในลักษณะการวิจัยเชิงเปรียบเทียบผู้บริหารการศึกษาของทุกประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาร่วมกันแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต
2. ควรนำรูปแบบและวิธีการดำเนินการวิจัยไปใช้ในการวิจัยและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในระดับอื่นๆ เช่น คุณลักษณะครูของอาเซียนในทศวรรษหน้า เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบย่อย ที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยปรับให้เข้ากับสมรรถนะของผู้บริหารการศึกษาของไทย ซึ่งอาจพัฒนาเป็นทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว

4. ควรมีการวิจัยให้ครอบคลุมในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มนักวิชาการที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย กัมพูชา ลาว และสิงคโปร์ เท่านั้น

ข้อจำกัดการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มประเทศอาเซียนจำนวน 4 ประเทศ เท่านั้น ไม่ครอบคลุมกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งหมด

References

- Amdonkloy, S. (2013). Botbat phubōrihān sathan̄ suksā nai satawat thī yīsip'et [Roles of Institution Executive in the 21st Century]. *Journal of Graduate Studies Pibulsongkram Rajabhat University*.
- Dubrin, A. J. (1998). *Leading: Research Finding, Practice, and Skill* 2nd ed. Boston: Houghton.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hallinger, J. S., and Murphy, S. L. (1985). *Work stress and social support*. Reading Massachusetts: Addison-Wesley.
- Harold Koontz, Cyrill O'Donnell. (1976). *Management: a systems and contingency analysis of managerial functions*. New York: McGraw-Hill.
- Hester, J.P. and Killian,D.R. (2011). *The leader as moral agent: Praise, blame, and the artificial person*. The Journal of Values Based Leadership, 4 (1),93–104.
- Katzenbach, J. R., and Smith, D. K. (1993). *The wisdom of teams: Creating the high-performance organization*. Boston: Harvard business school.
- Larson, C. E., and LaFasto, F. M. (1987). *Team excellence Survey. When Team work best; 6000 team members and leaders tell what it takes to succeed*. Thousand Oaks, CA; Sage. Larson. Newberry Park, CA: Saga.
- Loke Heng Wang. (2010). *Successful School Leadership in Singapore. (Unpublished Doctoral Dissertation)*. Melbourne Graduate School of Education, The University of Melbourne.
- McShan, S.L. and Gilnow, M.A.Von. (2000). *Organization Behavior*. New York: McGraw-Hill.
- Monapat Manokam. (2018). Kanpatirū kānsuksā naphūn thān kap kānchatkān chōeng phūnthī . *Journal of Education*, 19(1),1–15.
- Nolte, C. M. (1996). *An introduction to school administration: Selected readings*. New York: Macminllan.
- Office of the Educational Council. (2014). *Kāndamnoēn ngān dañ nayobāi kānsuksā khoṅg 'ongkoṅ nayobāi kānsuksā radap chaṭ nai klum prathēt 'Āsīan læ 'Āsīan būak sām - wīchai pīriapthīap. [Educational Policy Operation of National Policy.Organizations in ASEAN and ASEAN Plus Three: Comparative Research]*. Bangkok : Prigwhan Graphic Limited.
- Office of the Basic Education Commission. (2011). *Kānphatthana mātrathan læ yutthasāt nai kān phatthana rōngriān su prachākhom 'Āsīan sangkat kangā nakha na kamkān kān suksāhan phūnthān [Strategy and Standard Development for OBEC Schools to ASEAN Community]*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Podsakoff, P.M., Mackenzie, S.B., Moorman, R.H. and Fetter, R. (1990). *Transformational leader behavior and their effects on followers trust on leader, satisfaction, and organizational citizenship behaviors*. *Leadership Quarterly*, 1(2),107-142.

- Poolpatarachewin, C. (2529). Kānwichai 'anākhōt [Ethnographic Futures Research]. *Journal of Research Methodology*. 22-24.
- Pamela Mendels. (2012). *The Effective Principal*, JSD Feature Leadership, 33(1),54-58.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York: The Free Press.
- Thawirat, P. (2540). *Withikān wīchāi thāng phruttikam sāt læ sangkhommasāt [Research methods in behavioral science and social sciences]*. Bangkok: Bureau of Educational and Psychological Testing Srinakharinwirot University Prasarnmit.